

Wiedza o społeczeństwie

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z wiedzy o społeczeństwie zostały opracowane na dwóch poziomach:

- podstawowym – *Arkusz I* (MWO-P1_1P-122)
- rozszerzonym – *Arkusz II* (MWO-R1_1P-122)

Arkusz I zawierał 34 zadania, zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów, egzamin trwał 120 minut.

Arkusz II zawierał 27 zadań, zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów, egzamin trwał 180 minut.

Zadania w arkuszu podstawowym i rozszerzonym sprawdzały wiedzę i umiejętności zawarte w standardach egzaminacyjnych z wiedzy o społeczeństwie oraz w podstawie programowej. Pozwalały maturzystom wykazać się wiadomościami zawartymi w obszarach: społeczeństwo, polityka, prawo, problemy współczesnej Polski i świata.

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych badały umiejętności interpretowania danych statystycznych, analizowania i czytania przepisów prawnych, testów publicystycznych, formułowania i uzasadniania własnego stanowiska oraz pisania samodzielnej pracy pisemnej.

Analiza jakościowa

Poziom podstawowy

Zadanie 1. (1 pkt)

Podkreśl prawidłowe zakończenie zdania.

Za twórcę koncepcji powstania państwa w wyniku podboju i przemocy uznaje się

- A. Jana Jakuba Rousseau.
- B. Karola Monteskiusza.
- C. Ludwika Gumpłowicza.
- D. św. Tomasza z Akwinu.

Sprawdzane wiadomości

Zna genezę państwa (standard I.4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,34	0,38	0,18	0,25

Poprawny zapis rozwiązania:

C

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość twórcy koncepcji powstania państwa w wyniku podboju i przemocy dla zdających okazało się trudne. Najczęściej podkreślaną błędną odpowiedzią była odpowiedź B., co może świadczyć o tym, że zdający mają trudności z poprawnym zidentyfikowaniem twórców koncepcji państwa.

Zadanie 2. (2 pkt)

Podaj dwa problemy związane z funkcjonowaniem demokracji, na które zwrócono uwagę w tekście.

Źródło: A. Sen, *Demokracja i zagadka rozwoju*, www.dziennik.pl

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Wiadomości: procedury i wartości demokracji (standard I.5); Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny (standard II.2)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,65	0,65	0,65	0,65
Przykład poprawnej odpowiedzi:			
<ul style="list-style-type: none"> postrzeganie demokracji przez pryzmat instytucjonalny (urny wyborczej); konflikt między rządami większości a prawami mniejszości; 			
Komentarz:			
Poprawne odczytanie z tekstu źródłowego problemu związanego z funkcjonowaniem demokracji okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Większość z nich nie miała problemów z poprawnym rozwiązaniem zadania. Błędne odpowiedzi wynikały głównie z niezrozumienia tekstu oraz pobieżnego czytania materiału źródłowego.			

Zadanie 3. (1 pkt)

Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wskaż zależność pomiędzy długością trwania demokracji w państwie a opiniami społeczeństwa na temat jej ważności.

Źródło: *Światowa opinia publiczna o demokracji*, Komunikat z badań CBOS BS/140/2009.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Wiadomości: kultura polityczna, wartości demokracji (standard I.6/I.5) Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu słupkowego (standard II.2)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,50	0,52	0,21	0,46
Przykład poprawnej odpowiedzi:			
<ul style="list-style-type: none"> Im dłuższe trwanie demokracji, tym większy odsetek społeczeństwa traktuje ją jako ważną. Im krótsze trwanie demokracji, tym mniejszy odsetek społeczeństwa traktuje ją jako ważną. 			
Komentarz:			
Wskazanie zależności na podstawie analizy wykresu okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Najwięcej trudności sprawiło absolwentom Liceów Profilowanych. Zdający, którzy mieli największe problemy z zadaniem, nie potrafili wskazać poprawnie zależności pomiędzy długością trwania demokracji a odpowiedziami ankietowanych. Odpowiedzi błędne ograniczały się do opisu danych z wykresu, bez pokazania zależności, prawdopodobnie wynikały z nieumiejętnej analizy materiału źródłowego.			

Zadanie 4. (4 pkt)

Do każdego podanego fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dopisz odpowiadającą mu nazwę zasady demokracji.

A. Art. 4.1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. zasada

.....

B. Art. 7. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. zasada

.....

C. Art. 10.1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej. zasada

.....

D. Art. 11.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa. zasada

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Wiadomości: konstytucyjne zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.7)			
Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji (standard II.7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,32	0,36	0,15	0,24
Poprawna odpowiedź			
A. zasada suwerenności narodu			
B. zasada praworządności			
C. zasada podziału władz			
D. zasada pluralizmu politycznego			
Komentarz:			
Poprawne wpisanie nazw zasad demokracji na podstawie fragmentów konstytucji było dla zdających trudne, ponieważ najwięcej problemów przysporzyło im połączenie wiedzy teoretycznej z praktycznym zastosowaniem. Duża grupa maturzystów zamiast wpisywać nazwy zasad, opisywała te zasady. Popełniane błędy mogą świadczyć o słabym opanowaniu wiedzy z tego zakresu.			

Zadanie 5. (2 pkt)

Podaj nazwę ideologii, której założenia przedstawiono w tekście, oraz imię i nazwisko jej współtwórcy. Odpowiedzi wybierz spośród poniższych.

nazwy ideologii: konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja

współtwórcy ideologii: Edmund Burke, Fryderyk Engels, John Locke

Źródło: *Historia myśli politycznej. Antologia tekstów*, Kraków 2000.

Nazwa ideologii

Współtwórca ideologii

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: ideologie polityczne (standard I.6)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst z zakresu myśli politycznej (standard II.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,58	0,61	0,44	0,52

Poprawna odpowiedź

nazwa ideologii – liberalizm,

współtwórca ideologii – John Locke

Komentarz:

Zadanie dla zdających było umiarkowanie trudne. Najczęściej zdający poprawnie wskazywali jeden element odpowiedzi. Najwięcej błędów popełniano przy wpisywaniu współtwórcy ideologii, mniej problemów przysparzało zdającym wpisanie odpowiedniej ideologii. Błędy wynikają ze słabej znajomości zasad ideologii i ich twórców.

Zadanie 6. (4 pkt)

Na podstawie tabeli dotyczącej wyborów powszechnych w Polsce i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Na podstawie: J. Raciborski, *Zachowania wyborcze Polaków 1989–2006* [w:] M. Marody (red.), *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku*. Wydanie nowe, Warszawa 2007.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – dane frekwencji wyborczej w formie tabelarycznej (standard II.2)

Formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.8/I.7)

Wiadomości: formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.8/I.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,48	0,49	0,37	0,47

Przykład poprawnej odpowiedzi

- A. wybory prezydenckie
- B. W przypadku, gdy żaden z kandydatów nie otrzymał bezwzględnej większości (więcej niż połowy/ ponad 50%) głosów, przeprowadza się II turę.
- C. Wybory prezydenckie w 1989 roku nie miały charakteru powszechnego (Gen. Jaruzelski został wybrany na urząd Prezydenta PRL przez Zgromadzenie Narodowe/parlament).
- D. Odsetek (procent) tych spośród uprawnionych do głosowania (elektoratu/wyborców), którzy uczestniczyli w głosowaniu.

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętności odczytywania danych z tabeli oraz sprawdzające wiedzę z zakresu form uczestnictwa obywateli w życiu publicznym okazało się dla zdających trudne. Mieli oni duże trudności z wyjaśnieniem, kiedy przeprowadza się drugą turę wyborów prezydenckich, co świadczy o ich słabej znajomości zasad wyboru prezydenta RP oraz słabej znajomości konstytucji. Podobne problemy przysporzyło zdającym wyjaśnienie, dlaczego wybór Wojciecha Jaruzelskiego na Prezydenta RP nie mógł być uwzględniony w tabeli, co świadczy o wybiórczej znajomości wydarzeń politycznych współczesnej Polski. Jednak największe trudności przysporzyło zdającym zdefiniowanie pojęcia *frekwencja wyborcza*. Abiturienti pomijali w swoich odpowiedziach informację, że frekwencja wyborcza to *procent* tych spośród uprawnionych do głosowania, którzy *uczestniczyli w głosowaniu*. Błędy

wynikały z niezrozumienia istoty pojęcia.

Zadanie 7. (2 pkt)

Na podstawie fragmentów *Ustawy o partiach politycznych* i własnej wiedzy wskaż dwa argumenty świadczące o tym, że zdobycie przez partię polityczną mandatów poselskich nie jest warunkiem koniecznym uzyskania przez nią subwencji z budżetu państwa.

Źródło: Dz.U. 2001, Nr 79, poz. 857.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty ustawy (standard II.7)

Wiadomości: partie polityczne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.6/I.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,49	0,50	0,27	0,50

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- Subwencja przysługuje partii startującej samodzielnie, jeśli otrzymała w skali kraju co najmniej 3% ważnie oddanych głosów.
- Subwencja przysługuje partii wchodzącej w skład koalicji wyborczej, która otrzymała w skali kraju co najmniej 6% ważnie oddanych głosów.

Komentarz:

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych okazało się dla zdających trudne. Maturzyści mieli problem ze wskazaniem poprawnie dwóch argumentów, świadczących o uprawnieniu partii do uzyskania przez nią subwencji z budżetu państwa. Stąd wniosek, że należy położyć nacisk na kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem przepisów prawnych. W odpowiedziach błędnych często pomijano informację o konieczności uzyskania odpowiedniego procentu głosów lub mylono koalicję partyjną z partią polityczną.

Zadanie 8. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując w tabeli obok każdego z nich znak „X”.

Zdanie		
A.	Zgromadzenie Narodowe jest zwoływane przez Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.	
B.	Rada Ministrów ma w Rzeczypospolitej Polskiej prawo inicjatywy ustawodawczej.	
C.	Ważność wyborów parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza.	
D.	Partie polityczne w Rzeczypospolitej Polskiej są rejestrowane w Sądzie Okręgowym w Warszawie.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej, źródła prawa, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym (standard I.7/I.9/I.8)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,47	0,48	0,47	0,44

Poprawna odpowiedź:

B, D

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało trudne. Wskazanie zdań prawdziwych, dotyczących organów władzy Rzeczypospolitej Polskiej, przysporzyło im problemy. Najczęściej błędnie, jako prawdziwe, wskazywano zdanie dotyczące PKW oraz zdanie dotyczące uprawnienia Prezesa Rady Ministrów. Po raz kolejny zadanie, sprawdzające wiedzę z zakresu konstytucyjnych uprawnień najważniejszych organów państwa, okazało się trudne. Popełniane błędy wskazują na konieczność ćwiczenia na lekcjach wiedzy o społeczeństwie tych umiejętności i wiadomości.

Zadanie 9. (4 pkt)

Uzupełnij tekst, wpisując w wyznaczone miejsca nazwy instytucji politycznych Rzeczypospolitej Polskiej (A, C) oraz nazwy typów odpowiedzialności rządu (B, D).

W Rzeczypospolitej Polskiej członkowie Rady Ministrów za naruszenie Konstytucji lub ustaw ponoszą odpowiedzialność przed (A)

Odpowiedzialność taką określa się mianem odpowiedzialności (B)

Członkowie Rady Ministrów ponoszą także przed (C) odpowiedzialność solidarną za działalność Rady Ministrów oraz indywidualną za sprawy należące do ich kompetencji lub powierzone im przez Prezesa Rady Ministrów. Odpowiedzialność taką określa się mianem odpowiedzialności (D)

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej, trybunały (standard I.7/I.10)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,22	0,24	0,10	0,17

Poprawna odpowiedź

- A. Trybunałem Stanu
- B. prawnej
- C. Sejmem
- D. politycznej

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość nazw instytucji politycznych RP oraz nazwy typów odpowiedzialności politycznej okazało się trudne. Zdający dość przypadkowo wpisywali nazwę instytucji politycznej, przed którą odpowiadają członkowie Rady Ministrów (*Trybunał Konstytucyjny, Sejm*). Mylenie Trybunału Stanu z Konstytucyjnym oraz odpowiedzialności przed Sejmem z odpowiedzialnością prawną wskazuje na brak ugruntowanej wiedzy, dotyczącej kompetencji najważniejszych organów państwa. Zdający błędnie wpisywali również nazwy typów odpowiedzialności rządu w D: (*karnej, cywilnej, zbiorowej*). Stąd wniosek, że należy położyć większy nacisk na znajomość przez maturzystów uprawnień kontrolnych poszczególnych organów państwa.

Zadanie 10. (5 pkt)

Do każdej podanej informacji dopisz właściwą nazwę związaną z samorządem terytorialnym w Rzeczypospolitej Polskiej.

- A. Jednostka pomocnicza gminy obejmująca jedną lub kilka wsi; na jej czele stoi osoba wybierana w głosowaniu powszechnym na zebraniu wiejskim.

.....

- B. Członek kolegialnego organu stanowiącego w jednostkach samorządu terytorialnego wszystkich szczebli

.....

- C. Jednoosobowy organ wykonawczy wybierany bezpośrednio przez mieszkańców gminy miejskiej.

.....

- D. Szef kolegialnego organu wykonawczego w powiecie wybierany przez radę powiatu.

.....

- E. Organ kolegialny wybierany przez sejmik województwa; na jego czele stoi marszałek województwa

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Samorząd terytorialny (standard I.7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,23	0,23	0,14	0,22
Poprawny zapis rozwiązania			
A. sołectwo			
B. radny			
C. burmistrz (prezydent miasta)			
D. starosta			
E. zarząd województwa			
Komentarz:			
Zadanie z zakresu samorządu terytorialnego, sprawdzające znajomość nazw organów samorządowych w Polsce, okazało się trudne, stąd wniosek, że zdający słabo znają nazwy poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Zdający często wpisywali zamiennie sołtysa i wójta, sejmik wojewódzki i wojewodę. Zadanie z zakresu samorządu terytorialnego co roku na maturze okazuje się zadaniem trudnym lub bardzo trudnym. Warto zwrócić uwagę na konieczność położenia większego nacisku na ćwiczenie tych elementów na lekcjach wiedzy o społeczeństwie.			

Zadanie 11. (3 pkt)

Do każdej podanej w tabeli czynności w polskim procesie legislacyjnym dopisz nazwę organu państwa, który może ją podjąć.

	Czynność w procesie legislacyjnym	Organ władzy RP
A.	uchwalenie poprawek do ustawy	
B.	odmowa podpisania ustawy	
C.	ponowne uchwalenie ustawy	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Źródła prawa, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.9/ I.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,36	0,37	0,24	0,33

Poprawna odpowiedź

- A. Senat
B. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
C. Sejm

Komentarz:

Zadanie sprawdzające uprawnienia podstawowych organów państwa w procesie legislacyjnym okazało się dla zdających trudne. Błędy wynikają ze słabej znajomości uprawnień organów państwa w zakresie uchwalania ustaw. Wpisywanie w podpunkcie A. *Sejmu* oraz w podpunkcie C. *Senatu* jako organów mających prawa od uchwalania poprawek do ustawy i ponownego uchwalania ustaw, świadczy o słabej znajomości procesu legislacyjnego. Często popełniano błąd w podpunkcie B., wpisując tylko Prezydent, bez dookreślenia Rzeczypospolitej Polskiej.

Zadanie 12. (3 pkt)

Do każdej podanej informacji o polskim premierze dopisz jego imię i nazwisko. Odpowiedzi wybierz spośród: Marek Belka, Jan Krzysztof Bielecki, Włodzimierz Cimoszewicz, Jarosław Kaczyński, Jan Olszewski, Waldemar Pawlak.

- A. Kierował Radą Ministrów RP w latach 2006–2007; kandydował w ostatnich wyborach prezydenckich; w 2011 roku był posłem na Sejm RP.

.....

- B. Kierował Radą Ministrów RP w latach 1996–1997; w 2005 roku pełnił funkcję Marszałka Sejmu RP; w 2011 roku był członkiem Senatu RP.

.....

- C. Kierował Radą Ministrów RP w 1991 roku; w latach 1993–2003 był przedstawicielem Polski w Europejskim Banku Odbudowy i Rozwoju; w 2011 roku pełnił funkcję przewodniczącego Rady Gospodarczej przy Prezesie Rady Ministrów RP.

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Lokalizacja ważnych postaci życia publicznego w czasie (standard II.4)			
Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.7)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,44	0,45	0,36	0,42
Poprawny zapis rozwiązania:			
A. Jarosław Kaczyński			
B. Włodzimierz Cimoszewicz			
C. Jan Krzysztof Bielecki			
Komentarz:			
Zadanie dla zdających okazało się trudne. Po raz kolejny znajomość najnowszych wydarzeń współczesnej Polski okazało się dla zdających trudna. Maturzyści nie znają nazwisk osób pełniących najważniejsze funkcje państwowe. Najczęściej poprawnie wpisywali nazwisko Jarosława Kaczyńskiego, pozostałe imiona i nazwiska polityków wpisywano dość przypadkowo, stąd wniosek, że o ile rozpoznawani są politycy z tzw. „pierwszych stron gazet”, o tyle osoby, które nie pełnią już ważnych funkcji państwowych, nie są rozpoznawane.			

Zadanie 13. (4 pkt)

Do każdego podanego w tabeli opisu kompetencji dopisz pełną nazwę właściwego organu Rzeczypospolitej Polskiej.

	Kompetencje organu	Nazwa organu
A.	Stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w telewizji.	
B.	Sprawdza legalność, gospodarność, rzetelność i celowość działań organów administracji rządowej oraz NBP.	
C.	Strzeże praworządności oraz czuwa nad ściganiem przestępstw.	
D.	Stoi na straży wolności oraz praw człowieka i obywatela wynikających z konstytucji.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji i ustawy (standard II.7)			
Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej, obywatel wobec prawa (standard I.7/I.12)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,29	0,31	0,15	0,25
Poprawna odpowiedź			
A. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji			
B. Najwyższa Izba Kontroli			
C. Prokuratura			
D. Rzecznik Praw Obywatelskich.			

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość organów kontroli Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie opisów ich kompetencji okazało się dla zdających trudne. Najwięcej problemów zdający mieli z poprawnym wpisaniem pełnej nazwy organu. Często wpisywano nazwę niepoprawną lub niepełną. Błędy popełniane w tym zadaniu świadczą o konieczności zwrócenia uwagi na znajomość kompetencji organów państwa oraz poprawne ich nazewnictwo.

Zadanie 14. (3 pkt)

Do każdej podanej nazwy gałęzi prawa przyporządkuj właściwy opis z tabeli. Wpisz w wyznaczone miejsca numery, którymi oznaczono te opisy.

	Opis gałęzi prawa
1.	Określa podstawowe zasady ustroju politycznego i gospodarczego państwa.
2.	Obejmuje zakazy i nakazy zachowań oraz środki przymusu państwowego.
3.	Reguluje stosunki majątkowe oraz osobowe między podmiotami prawa.
4.	Normuje tryb postępowania przed organami rządowymi i samorządowymi.

A. Prawo administracyjne –

B. Prawo cywilne –

C. Prawo karne –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Dziedziny prawa (standard I.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,72	0,73	0,66	0,70

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

A. – 4

B. – 3

C. – 2

Komentarz:

Zdanie dla zdających okazało się łatwe.

Zadanie 15. (1 pkt)

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W Rzeczypospolitej Polskiej zarządzenia Prezesa Rady Ministrów są

A. zatwierdzane ustawowo.

B. źródłem powszechnie obowiązującego prawa.

C. publikowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

D. obowiązujące tylko dla jednostek podległych mu organizacyjnie.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.9/I.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,25	0,24	0,24	0,28

Poprawna odpowiedź

D

Komentarz:

Zadanie okazało się trudne, tylko 25% zdających wykonało to zadanie bez błędów. Najczęściej błędnie zaznaczaną odpowiedzią była odpowiedź C. Błędy popełniane w tym zadaniu świadczą o słabej znajomości zasad publikowania i ogłaszania aktów prawnych obowiązujących w Polsce.

Zadanie 16. (3 pkt)

Dokończ zdania, wpisując właściwe terminy z zakresu prawa cywilnego. Odpowiedzi wybierz spośród: adwokat, oskarżony, powód, pozew, pozwany, prokurator.

- A. Pismo procesowe skierowane do sądu zawierające wniosek o wszczęcie procesu cywilnego i rozpoznanie sprawy to
- B. Pismo procesowe wnosi do sądu osoba określana jako
- C. Przeciwnik procesowy osoby wnoszącej sprawę do sądu to

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Obywatel wobec prawa, dziedziny prawa (standard I.12/I.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,70	0,70	0,62	0,71

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. pozew
B. powód
C. pozwany

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się łatwe.

Zadanie 17. (1 pkt)

Podkreśl nazwę aktu prawnego dotyczącego praw człowieka uchwalonego w 1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ.

- A. Karta Praw Podstawowych
B. Karta Narodów Zjednoczonych
C. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
D. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Prawa człowieka (standard I.11)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,46	0,46	0,42	0,45

Poprawny zapis rozwiązania

C

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość praw człowieka było dla zdających trudne. Powszechną Deklarację Praw Człowieka mylono najczęściej z Deklaracją Praw Człowieka i Obywatela, co wskazuje na brak umiejętności rozróżnienia tych dwóch dokumentów.

Zadanie 18. (3 pkt)

Do każdego podanego w tabeli przepisu prawnego dopisz właściwą nazwę rodzaju praw i wolności człowieka. Odpowiedzi wybierz spośród: prawa osobiste, prawa polityczne, prawa socjalne, prawa ekonomiczne, prawa kulturalne.

	Przepis dotyczący praw i wolności człowieka	Nazwa rodzaju praw i wolności człowieka
A.	Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.	
B.	Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się	
C.	Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: prawa człowieka (standard I.11)

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji (standard II.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,62	0,64	0,48	0,60

Poprawny zapis rozwiązania:

- A. prawa osobiste
- B. prawa polityczne
- C. prawa socjalne

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu praw człowieka oraz umiejętność czytania ze zrozumieniem przepisów prawnych zawartych w konstytucji okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Maturzyści mieli największe problemy z prawidłowym wskazaniem nazwy i rodzaju praw osobistych (które błędnie określali jako prawa polityczne) lub socjalnych (które błędnie określali jako prawa ekonomiczne).

Zadanie 19. (2 pkt)

Zaznacz w tabeli literą P wydarzenie chronologicznie pierwsze, a literą O – wydarzenie chronologicznie ostatnie.

	Wydarzenie	Chronologia
A.	wstąpienie Polski do Rady Europy	
B.	wstąpienie Polski do Unii Europejskiej	
C.	wstąpienie Polski do Organizacji Narodów Zjednoczonych	
D.	wstąpienie Polski do Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: Polska w Europie, organizacje międzynarodowe (standard I.13/I.15)

Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie (standard II.4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,57	0,60	0,42	0,49

Poprawny zapis rozwiązania:

B. – O

C. – P

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość najważniejszych wydarzeń z najnowszych dziejów Polski było dla zdających umiarkowanie trudne. Najczęściej jako ostatnie wydarzenie niepoprawnie wskazywano wstąpienie Polski do Rady Europy. Natomiast większość piszących nie miała problemów ze wskazaniem wydarzenia pierwszego – wstąpienia Polski do ONZ.

Zadanie 20. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując informacje dotyczące umów międzynarodowych, stanowiących podstawę integracji europejskiej.

	Nazwa umowy	Rok podpisania	Miejsce podpisania
A.	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali	1951	
B.	B. Traktaty ustanawiające Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej		Rzym
C.	Traktat o Unii Europejskiej	1992	
D.	Traktat lizboński		Lizbona

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie i przestrzeni (standard II.4)

Wiadomości: działanie Unii Europejskiej, dziedziny prawa (standard I.14/I.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,17	0,20	0,06	0,12

Poprawna odpowiedź:

A. Paryż

B. 1957

C. Maastricht

D. 2007

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu najważniejszych wydarzeń z dziejów Unii Europejskiej okazało się dla zdających bardzo trudne. Zdający mieli problemy zarówno z podaniem prawidłowych dat, jak i miejsc podpisania umów. Popełniane błędy świadczą o niewystarczającym opanowaniu wiadomości z zakresu powstania i rozwoju Unii Europejskiej w okresie ostatnich dwudziestu lat, zatem należałoby na lekcjach wiedzy o społeczeństwie wprowadzić więcej ćwiczeń z tego zakresu.

Zadanie 21. (4 pkt)

Na podstawie fotografii i podanych informacji oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę, wpisując nazwiska polityków oraz nazwy instytucji Unii Europejskiej, którymi kierowali w 2011 roku.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Wiadomości: instytucje Unii Europejskiej (standard I.14)			
Lokalizacja działalności ważnych postaci życia publicznego w czasie, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – fotografie (standard II.4)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,29	0,30	0,17	0,25
Poprawna odpowiedź:			
A. Barroso, Komisja Europejska			
B. Buzek, Parlament Europejski			
Komentarz:			
Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu działalności instytucji Unii Europejskiej oraz wiedzę z zakresu działalności ważnych postaci z życia publicznego w strukturach Unii Europejskiej, okazało się dla zdających trudne. Największą trudność sprawiło maturzystom poprawne wpisanie nazwiska Barroso. Częściej poprawnie wpisywali nazwisko polityka w podpunkcie B, natomiast błędnie wpisywali nazwę kierowanej przez tego polityka instytucji UE, (określali funkcję, jaką pełnił polityk, zamiast nazwy kierowanej przez niego instytucji UE). Błędy popełniane w tym zadaniu mogą świadczyć o słabym opanowaniu wiadomości z zakresu Unii Europejskiej oraz o nieuważnym czytaniu polecenia oraz informacji z pomocniczych tabel do zadania.			

Zadanie 22. (2 pkt)

Do każdego podanego opisu kompetencji dopisz nazwę właściwej instytucji Unii Europejskiej.

- A. Jego głównym zadaniem jest kontrola właściwego wykonania budżetu Unii Europejskiej. Zapewnia prawidłowość i zgodność z prawem wszystkich wydatków Unii oraz należyte zarządzanie finansami.

.....

- B. Zapewnia jednolitą interpretację i stosowanie prawa europejskiego we wszystkich krajach Unii – tak, aby prawo było jednakowe dla wszystkich. Czuwa również nad tym, by wszystkie państwa członkowskie i instytucje unijne wypełniały nałożone na nie zobowiązania prawne.

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności			
Instytucje Unii Europejskiej (standard I.14)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,06	0,07	0,03	0,04
Poprawna odpowiedź			
A. Europejski Trybunał Obrachunkowy			
B. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej			

Komentarz:

Zadanie jest najtrudniejszym zadaniem w teście na poziomie podstawowym. Zgodnie z poleceniem należało na podstawie opisów kompetencji wpisać nazwy właściwych instytucji UE. Zdający wpisywali najczęściej przypadkowe nazwy różnych organów UE, co świadczy o braku wiedzy w tym zakresie. Wszystkie zadania, sprawdzające wiedzę z zakresu Unii Europejskiej, były dla zdających trudne i bardzo trudne, co wskazuje na konieczność położenia większego nacisku na ćwiczenia dotyczące opanowania tych wiadomości na lekcjach wiedzy o społeczeństwie.

Zadanie 23. (5 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę dotyczącą państw europejskich. Do każdego podanego opisu dopisz nazwę właściwego państwa oraz numer, którym oznaczono je na mapie.

	Opis państwa	Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwo, w którym rozegrały się wydarzenia zwane pomarańczową rewolucją.		
B.	Państwo założycielskie Wspólnot Europejskich.		
C.	Państwo, w którym w latach 90. XX wieku toczyła się wojna domowa.		
D.	Państwo graniczące z Polską, uczestniczące w pracach Grupy Wyszehradzkiej.		
E.	Państwo członkowskie Unii Europejskiej, nienależące do strefy Schengen.		

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: organizacje międzynarodowe, konflikty (standard I.15/I.16)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – mapa polityczna Europy (standard II.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,36	0,38	0,30	0,33

Poprawna odpowiedź

- A. Ukraina, nr 2
- B. Włochy (Republika Włoska), nr 7
- C. Bośnia i Hercegowina, nr 5
- D. Czechy (Republika Czeska), nr 8
- E. Bułgaria (Republika Bułgarii), nr 3

Komentarz:

Zdanie sprawdzające znajomość mapy oraz najważniejszych organizacji politycznych Europy okazało się dla zdających trudne. Zdający popełniali szereg błędów. Zarówno błędnie identyfikowano na podstawie opisu państwo jak i błędnie wpisywano numer, którym oznaczono to państwo na mapie. Po raz kolejny zadanie sprawdzające na maturze umiejętność identyfikacji państw za pomocą mapy okazało się trudne. Konieczne jest, aby nauczyciele bardziej koncentrowali się na ćwiczeniu tych umiejętności na lekcjach wiedzy o społeczeństwie.

Zadanie 24. (3 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące stosunków międzynarodowych są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda/Fałsz
A.	Terytorium południowego Libanu było kilkakrotnie okupowane przez Izrael.	
B.	Kosowo stało się niepodległym państwem w latach 90. XX wieku w wyniku rozpadu Jugosławii.	
C.	Naddniestrzańska Republika Mołdawska jest państwem separatystycznym.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Stosunki międzynarodowe, konflikty (standard I.15/I.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,58	0,58	0,56	0,58

Poprawna odpowiedź:

- A. prawda
B. fałsz
C. prawda

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu stosunków międzynarodowych okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Najwięcej błędów popełniono w odpowiedzi B oraz C, co po raz kolejny dowodzi braków w wiadomościach z najnowszych dziejów Europy.

Zadanie 25. (3 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące funkcjonowania społeczeństwa są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda/Fałsz
A.	Wspólnota jest grupą, której członków łączy trwała więź emocjonalna	
B.	Nonkonformizm to postawa charakteryzująca się podporządkowaniem zasadom obowiązującym w danej grupie.	
C.	W Polsce zawarcie ponownego małżeństwa jest dozwolone przez prawo po uzyskaniu orzeczenia sądowego o separacji.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Formy i prawidłowości życia społecznego, dziedziny prawa (standard I.1/I.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,67	0,69	0,62	0,63

Poprawna odpowiedź:

- A. prawda
B. fałsz
C. fałsz

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu funkcjonowania społeczeństwa było dla zdających umiarkowanie trudne. Jednak zdecydowanie lepiej zdający poradzili sobie z tym zadaniem, niż z zadaniem poprzednim. Błędne odpowiedzi wynikały z nieznamości podstawowych zasad funkcjonowania społeczeństwa polskiego.

Zadanie 26. (2 pkt)**Podkreśl dwa zdania, które charakteryzują społeczeństwo otwarte.**

- A. Awans społeczny jest możliwy przy odpowiednim wysiłku i zdeterminowaniu jednostki.
 B. Degradacja społeczna nie jest możliwa.
 C. Pozycja społeczna jednostki wynika wyłącznie z urodzenia.
 D. Pozycja społeczna jednostki zależy przede wszystkim od jej wiedzy i stopnia aktywności.
 E. Typowa jest degradacja międzypokoleniowa.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Formy i prawidłowości życia społecznego (standard I.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,79	0,80	0,74	0,79
Poprawna odpowiedź: A., D.			
Komentarz: Zadanie dla zdających okazało się łatwe.			

Zadanie 27. (2 pkt)**Wybierz dwa zdania, w których zawarte są opinie. Wpisz w wyznaczone miejsca litery, którymi oznaczono te zdania.**

- A. Młodzi są największymi ofiarami kryzysu gospodarczego.
 B. Bez pracy jest dziś 20,4 procent Europejczyków między 15. a 24. rokiem życia, którzy chcieliby podjąć zatrudnienie – o jedną trzecią więcej niż w 2008 roku.
 C. Młodzi Polacy między 18. a 34. rokiem życia stanowią ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych, a bezrobocie wśród młodzieży jest dwukrotnie wyższe od średniej.
 D. Za filar przyszłego dobrobytu i szczęścia uznaje się pracę, a młodzi ze znalezieniem zatrudnienia i zdobyciem dobrej posady mają kłopot.
 E. Wszędzie wzrasta udział zatrudnionych czasowo lub na niepełny etat. 27,6 procent młodych Europejczyków pracuje w niepełnym wymiarze.
 F. Tę różnorodną grupę ludzi łączy niepewność jutra, która nie pozwala niczego planować, i płaca tak marna, że nie stać ich na godne życie.

Na podstawie: W. Smoczyński, *Prekariusze wszystkich krajów*, „Polityka”, nr 37/2011.

zdania zawierające opinie –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Odróżnianie informacji o faktach od opinii, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (standard II.4/II.2)

Wiadomości: życie społeczne, problemy współczesnego świata (standard I.1/I.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,97	0,97	0,97	0,96
Poprawna odpowiedź Dwa spośród: A., D., F			
Komentarz: Zadanie okazało się dla zdających bardzo łatwe.			

Zadanie 28. (2 pkt)

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli wybierz dwa zdania prawdziwe. Wpisz w wyznaczone miejsca litery, którymi oznaczono te zdania.

Na podstawie: *Polacy o Magdalence, Okrągłym Stole i poczuciu zdrady*,
Komunikat z badań CBOS BS/101/2010.

- A. Większość respondentów wiąże błędy, które popełniono w czasie przemian po 1989 roku, ze słabością demokracji proceduralnej.
- B. Odsetek osób uznających korupcję i nieuczciwość w polityce za jeden z trzech głównych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku spadł w okresie styczeń 2008 – marzec 2010 o 7 punktów procentowych.
- C. Odsetek osób uznających brak dekomunizacji oraz rozliczenia funkcjonariuszy państwowych i partyjnych z okresu PRL za jeden z trzech głównych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku wzrósł w okresie styczeń 2008 – marzec 2010 o 4%.
- D. Prywatyzacja nomenklaturowa była uznawana za jeden z trzech najważniejszych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku przez mniej niż 1/4 respondentów.

Zdania prawdziwe -

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej (standard II.2) Wiadomości: problemy społeczeństwa polskiego, kultura polityczna (standard I.2/I.6)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,58	0,58	0,54	0,58
Poprawna odpowiedź: Dwa spośród: B, D.			
Komentarz: Zadanie sprawdzające umiejętność korzystania ze źródeł informacji, w tym przypadku tabeli, okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Abiturienti nie mieli większych problemów z określeniem, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe. Najczęściej jako prawdziwą błędnie wskazywano odpowiedź A. Błędy popełniane w zadaniu wynikały najczęściej z nieuważnej analizy danych statystycznych z tabeli.			

Zadanie 29. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społecznego, którego dotyczy rysunek satyryczny.

Źródło: www.mleczko.pl

- A. korupcja
- B. organizowanie jubileuszy
- C. ruch kibicowski
- D. sportowy styl życia

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Wiadomości: problemy społeczeństwa polskiego (I.2) Rozpoznawanie problemów społecznych Polski, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – rysunek satyryczny (II.6/II.2)			
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,98	0,98	0,93	0,97
Poprawna odpowiedź: A.			

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się bardzo łatwe.

Zadanie 30. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując w tabeli obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Współcześnie w Polsce zamieszkuje większy odsetek osób należących do mniejszości narodowych niż w okresie międzywojennym.	
B.	We współczesnej Polsce wśród mniejszości narodowych najliczniejszą grupą są Niemcy.	
C.	Według prawa Rzeczypospolitej Polskiej Romowie są mniejszością etniczną.	
D.	Według prawa Rzeczypospolitej Polskiej Ślązacy są grupą posługującą się językiem regionalnym.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Zagadnienia narodowościowe, struktura społeczeństwa polskiego (standard I.3/I.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,64	0,65	0,54	0,61

Poprawna odpowiedź:

B., C.

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu dotyczącego mniejszości narodowych i etnicznych, zamieszkujących ziemię polskie, okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Większość maturzystów nie miała problemu z poprawnym rozwiązaniem tego zadania. Najwięcej niepoprawnych wskazań dotyczyło zdania D, co może wynikać z faktu, iż w świadomości społecznej Ślązacy są grupą posiadającą uznawany oficjalnie język regionalny.

Zadanie 31. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Źródło: J. Surdykowski, *Marsz, marsz Polonia...*, „Wprost”, nr 39/2007.

A. Wymień działania Polaków mieszkających na stałe za granicą na rzecz Polski po II wojnie światowej.

.....

B. Przedstaw – za autorem tekstu - bariery w podtrzymywaniu polskości przez Polaków mieszkających na stałe za granicą.

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Rozpoznawanie problemów społecznych na świecie, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny (standard II.6/II.2)

Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, problemy współczesnego świata (standard I.3/I.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,59	0,60	0,43	0,57

Przykład poprawnej odpowiedzi:

- A. protest przeciwko niekorzystnym dla Polski decyzjom jałtańskim (walka z komunizmem) działania na rzecz przyjęcia Polski do NATO.
- B. marazm środowisk polonijnych na Zachodzie (brak jednoczącego wszystkich celu) zaniedbanie Polaków na Zachodzie przez Wspólnotę Polską

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętność analizowania tekstu źródłowego okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Większość zdających udzielała poprawnych odpowiedzi. Najczęściej popełnianym błędem było podanie niepełnych odpowiedzi w poleceniu A. (*poszerzenie NATO; przeciw Jałcie*). Błędy popełniane przez zdających wynikają z pobieżnego czytania i analizowania tekstu źródłowego.

Zadanie 32. (1 pkt)**Podkreśl nazwę dokumentu, którego dotyczy tekst.**

Źródło: M. Mieczkowska, D. Scholze (red.), *Polityczne wymiary etniczności*, Kraków 2009.

- A. dowód osobisty
- B. Karta Polaka
- C. paszport
- D. tymczasowy dowód osobisty

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy (standard II.6/II.1)

Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, obywatel wobec prawa (standard I.3/I.12)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,81	0,82	0,79	0,80

Poprawna odpowiedź:

B.

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się łatwe.

Zadanie 33. (2 pkt)**Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.**

Źródło: E. Nowicka, *Polacy czy cudzoziemcy? Polacy za wschodnią granicą*, Kraków 2000.

- A. Podaj nazwę, jaką autorka tekstu określiła typ polskości, nieoznaczający polskiej tożsamości narodowej.

.....

- B. Podaj nazwy dwóch wyznaczników tożsamości polskiej, funkcjonujących w świadomości Polaków z Polski, które nie są charakterystyczne dla reprezentantów polskości zagrożonej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Rozpoznawanie problemów społecznych na świecie, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy (standard II.6/II.2)

Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, problemy współczesnego świata (standard I.3/I.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,16	0,17	0,08	0,12

Poprawna odpowiedź:

- A. polskość sentymentalna
 B. polskie obywatelstwo, zamieszkiwanie w Polsce

Komentarz:

Określenie, na podstawie testu źródłowego, typu polskości nieoznaczającej polskiej tożsamości narodowej, było bardzo trudne. Z błędnych odpowiedzi zdających w części A. zadania możemy wnioskować, że maturzyści zupełnie nie zrozumieli tekstu źródłowego (*polskość rezydualna; ex definitione*). Błędne odpowiedzi udzielane w zadaniu do podpunktu B. również wynikały z niezrozumienia tekstu źródłowego oraz z braku umiejętności jego analizy.

Zadanie 34. (15 pkt)

Scharakteryzuj i oceń sytuację społeczno-kulturową Polaków mieszkających na stałe poza granicami Polski. Zaproponuj działania organów państwa i samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, mające na celu poprawę tej sytuacji. Odwołaj się do materiałów źródłowych z zadań 31–33.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: kwestia narodowościowa, problemy współczesnego świata, społeczeństwo obywatelskie (I.3/I.16/ I.8)

Korzystanie z informacji: wskazywanie przyczyn i skutków procesów społecznych, rozpoznawanie problemów świata, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (II.5/II.6/II.2)

Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: ocenę procesów społecznych, przedstawienie własnego stanowiska w sprawach publicznych i wskazanie propozycji rozwiązań problemów

(III.1/III.2/III.3/III.5)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania		
	LO	LP	T
0,39	0,41	0,29	0,35

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:**Ocena sytuacji społeczno-kulturowej Polaków mieszkających poza granicami kraju****Charakterystyka sytuacji społeczno-kulturowej Polaków mieszkających poza granicami kraju**

Przykładowe sytuacje:

- sytuacja społeczno-kulturowa Polaków na Wschodzie – Litwa, polskość zagrożona,
- sytuacja społeczno-kulturowa Polaków na Wschodzie – Białoruś, polskość ograniczona,
- sytuacja społeczno-kulturowa Polaków na Wschodzie – Kazachstan, polskość rezydualna,
- sytuacja społeczno-kulturowa Polaków na Zachodzie – dawna migracja, przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych,
- sytuacja społeczno-kulturowa Polaków na Zachodzie – migracja związana z członkostwem Polski w UE, np. Wielka Brytania, Irlandia, Holandia.

Propozycja działań organów państwa, organów samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz poprawy sytuacji Polaków mieszkających poza granicami kraju

Przykładowe formy działań:

- objęcie procedurą Karty Polaka także Polaków mieszkających na Zachodzie,
- działania na rzecz edukacji polskojęzycznej poza Polską,
- zapraszanie przedstawicieli Polaków mieszkających poza granicami do udziału w wydarzeniach kulturalnych w Polsce.

Komentarz:

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi okazało się dla zdających trudne. Najczęściej popełnianym błędem było niedokonywanie oceny sytuacji społeczno-kulturowej Polaków mieszkających na stałe poza granicami Polski, ale opisywanie ogólnych warunków życia polonii, z wykorzystaniem informacji zawartych w materiałach źródłowych. Opisywano sytuację mniejszości polskiej na wschodzie, natomiast pomijano sytuację mniejszości polskiej na zachodzie. Częstym błędem popełnianym przez piszących było podawanie przyczyn obecnej emigracji zarobkowej, a co za tym idzie proponowanie działań organów samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych mających na celu ułatwienie powrotu do kraju. Błędy popełniane przez zdających świadczą o niezrozumieniu tematu. Trudności z poprawnym rozwiązaniem tego zadania mogą ponadto świadczyć o słabej umiejętności wyrażania swojego zdania na temat spraw publicznych w formie pisemnej.

Arkusz rozszerzony

Zadanie 1. (1 pkt)

Do każdego podanego w tabeli opisu dopisz nazwę odpowiadającą mu formy organizacji społeczeństwa.

	Opis przemian społecznych	Nazwa formy organizacji społeczeństwa
A.	Po I wojnie światowej rozwijający się przemysł stał się najistotniejszą częścią gospodarki, w której zatrudnienie znalazło ponad 60% społeczeństwa państw Europy Zachodniej.	
B.	Po II wojnie światowej proces rozwoju gospodarczego doprowadził do przewagi sektora usług i spadku znaczenia dotychczasowych dziedzin produkcji.	
C.	W latach 90. XX wieku w związku z upowszechnieniem się technik komunikacyjnych i informacyjnych najważniejszą rolę zaczęło odgrywać zarządzanie informacją i dostęp do niej.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy procesów społecznych (standard II.P.2)

Wiadomości: Procesy społeczne, prawidłowości życia społecznego (standard I.R.1/I.P.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,42	0,43	0,17

Poprawna odpowiedź:

- A. społeczeństwo przemysłowe
- B. społeczeństwo poprzemysłowe
- C. społeczeństwo informacyjne

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętności rozpoznawania nazw form organizacji społeczeństwa na podstawie opisu było dla zdających trudne. Najczęściej zdający niepoprawnie wpisywali odpowiedzi w podpunkcie B, błędnie nazywając formę społeczeństwa jako *liberalną*, *konsumpcyjną*. Błędne odpowiedzi mogą wskazywać na słabe opanowanie wiadomości w zakresie znajomości nazw form społeczeństwa lub na trudności z rozpoznaniem formy społeczeństwa na podstawie opisu.

Zadanie 2. (1 pkt)

Podkreśl alternatywną nazwę uwarstwienia społecznego.

- A. struktura społeczna
- B. stratyfikacja społeczna
- C. strukturalizacja społeczna
- D. dychotomiczna struktura społeczna

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Instytucje życia społecznego, procesy społeczne (standard I.P.1/I.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,31	0,32	0,14

Poprawna odpowiedź:

B.

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość innej nazwy dla uwarstwienia społecznego okazało się dla zdających trudne, tylko ok. 30% maturzystów bezbłędnie wykonało to zadanie. Najczęściej podkreślaną błędną odpowiedzią była odpowiedź C. (strukturalizacja społeczna), co może świadczyć o nierozróżnianiu stratyfikacji, strukturalizacji, uwarstwienia.

Zadanie 3. (1 pkt)

Podaj nazwy dwóch rodzajów ruchliwości pionowej.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Instytucje życia społecznego, procesy społeczne (standard I.P.1/I.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,47	0,48	0,17

Poprawna odpowiedź:

- awans społeczny
- degradacja społeczna

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość nazw rodzajów ruchliwości pionowej było dla zdających trudne. Większość piszących miała problemy z poprawnym podaniem nazw ruchliwości pionowej. Najczęściej popełnianymi błędami było wpisywanie zamiast nazw – przykładów ruchliwości pionowej (*awans w pracy*).

Zadanie 4. (1 pkt)

Podkreśl nazwę ideologii, której założenia przedstawiono w tekście.

Źródło: *Historia doktryn politycznych i prawnych do początku XX wieku. Materiały źródłowe*, Lublin 2003

- A. katolicka nauka społeczna
- B. komunizm
- C. liberalizm
- D. socjaldemokracja

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne (standard I.P.6)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst z zakresu myśli politycznej (standard II.P.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,14	0,14	0,14

Poprawna odpowiedź:

A

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętność poprawnego zidentyfikowania nazwy ideologii na podstawie podanego źródła okazało się dla zdających bardzo trudne. Tylko 14% maturzystów poprawnie rozwiązało to zadanie. Większość piszących zidentyfikowała ideologię jako komunistyczną lub socjaldemokratyczną. Trudności z prawidłowym rozwiązaniem tego zadania mogą wynikać z pobieżnego czytania tekstu źródłowego oraz słabej znajomości katolickiej nauki społecznej i jej założeń.

Zadanie 5. (1 pkt)

Podaj nazwę modelu państwa, którego założenia przedstawiono w tekście.

Państwo, poza utrzymaniem prawa i porządku, zapewnia powszechny dostęp do oświaty i służby zdrowia; gwarantuje najuboższym szereg osłon socjalnych; w gospodarce podejmuje działania zmierzające do regulowania rynku.

nazwa modelu państwa –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – opis modelu państwa (standard II.P.2)

Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, doktryny polityczne (standard I.R.4/I.P.6)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,42	0,43	0,30

Poprawna odpowiedź:

socjalne

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się trudne. Najczęstszym błędem popełnianym przez maturzystów było mylenie formy rządów z nazwą modelu państwa, którą należało rozpoznać na podstawie tekstu źródłowego. Wiele odpowiedzi piszących, np. *demokratyczne, unitarne, socjaldemokratyczne*, świadczy o słabej znajomości terminologii z zakresu nazw modeli ustrojowych państwa.

Zadanie 6. (2 pkt)

Do każdej podanej w tabeli nazwy państwa dopisz obowiązującą w nim metodę wyboru prezydenta oraz zakres jego kompetencji. Odpowiedzi wybierz spośród poniższych.

metody wyboru prezydenta: 1. wybory powszechne bezpośrednie; 2. wybory przez parlament; 3. wybory powszechne pośrednie; 4. wybory przez organ składający się m.in. z parlamentarzystów

zakresy kompetencji prezydenta: 5. podlegają mu organy władzy wykonawczej; 6. jego rola ogranicza się do funkcji reprezentacyjnych; 7. podlegają mu inne organy władzy; 8. może przewodniczyć posiedzeniom rządu i decyduje o polityce zagranicznej i bezpieczeństwa

	Państwo	Metoda wyboru prezydenta (1–4)	Zakres kompetencji prezydenta (5–8)
A.	Republika Federalna Niemiec		
B.	Republika Francuska		
C.	Stany Zjednoczone Ameryki		

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Modele ustrojowe państw demokratycznych, współczesne formy państw (I.R.5/I.R.4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,37	0,38	0,26

Poprawna odpowiedź:

Państwo	Metoda wyboru prezydenta	Zakres kompetencji prezydenta
A. Niemcy	4. (wybory przez organ składający się m.in. z parlamentarzystów)	6. (jego rola ogranicza się do funkcji reprezentacyjnych)
B. Francja	1. (wybory powszechne bezpośrednie)	8. (może przewodniczyć posiedzeniom rządu i decyduje o polityce zagranicznej i bezpieczeństwa)
C. USA	3. (wybory powszechne pośrednie)	5. (podlegają mu organy władzy wykonawczej)

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu znajomości modeli ustrojowych współczesnych państw okazało się trudne. Największe problemy przysporzyło zdającym prawidłowe określenie zasad wyboru prezydenta w Republice Federalnej Niemiec oraz USA. Błędy popełniano także, niepoprawnie określając zakres kompetencji prezydenta Francji oraz Ameryki. Popełniane błędy są zapewne skutkiem pobieżnej znajomości zasad ustrojowych współczesnych państw.

Zadanie 7. (1 pkt)

Do każdej podanej nazwy państwa dopisz nazwę występującego w nim systemu partyjnego. Odpowiedzi wybierz spośród: system kooperacji partii, system dwublokowy, system dwupartyjny, system dwuipółpartyjny, system partii hegemonicznej.

A. Francja –

B. Wielka Brytania –

C. Szwajcaria –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Modele ustrojowe państw demokratycznych, partie polityczne (standard I.R.5/I.P.6)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,27	0,28	0,16

Poprawna odpowiedź:

- A. system dwublokowy
- B. system dwupartyjny
- C. system kooperacji partii

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu znajomości systemów partyjnych dla zdających okazało się trudne, tylko 27% zdających rozwiązało zadanie bezbłędnie. Najczęściej powtarzanym błędem było określanie Francji jako państwa o systemie dwupartyjnym lub partii hegemonicznej. Błędy popełniane przez zdających wskazują na trudności w rozróżnieniu istoty systemu dwublokowego od systemu dwupartyjnego.

Zadanie 8. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące ustroju Rzeczypospolitej Polskiej są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda/Fałsz
A.	Zgromadzenie Narodowe jest zwoływane przez Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.	
B.	Rada Ministrów ma w Rzeczypospolitej Polskiej prawo inicjatywy ustawodawczej.	
C.	Ważność wyborów parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (standard I.P.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,42	0,43	0,29

Poprawna odpowiedź:

- A. fałsz
B. prawda
C. fałsz

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się trudne, tylko 42% zdających wykonało to zadanie bez błędów. Najczęściej popełniano błędy w określeniu kompetencji Prezesa Rady Ministrów, co może sugerować słabą znajomość zagadnień związanych z podstawowymi kompetencjami władzy wykonawczej, zapisanymi w Konstytucji RP.

Zadanie 9. (1 pkt)

Podaj nazwę stanowiska osoby, która w podanej w tekście sytuacji przejęła, zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, obowiązki głowy państwa.

Po II turze wyborów prezydenckich w Polsce w lipcu 2010 roku prezydent elekt Bronisław Komorowski, pełniący jako Marszałek Sejmu obowiązki głowy państwa, złożył mandat poselski.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (standard I.P.7/I.R.7)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – notka informacyjna (standard II.P.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,18	0,18	0,24

Poprawna odpowiedź:

Marszałek Senatu RP

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu podstawowych wiadomości dotyczących zasad funkcjonowania organów władzy Rzeczypospolitej Polskiej okazało się dla zdających bardzo trudne. Tylko 18% zdających poprawnie rozwiązało to zadanie, wpisując Marszałka Senatu RP jako osobę zastępującą głowę państwa. Najczęściej popełnianym błędem w tym zadaniu było wpisywanie funkcji: *Marszałek Sejmu*, *Prezes Rady Ministrów* lub wpisywanie imienia i nazwiska *Bronisława Komorowskiego*. Popełniane błędy świadczą o nieuważnym i pobieżnym czytaniu tekstu pomocniczego do zadania oraz o niezrozumieniu zasad działania najważniejszych organów władzy w państwie polskim.

Zadanie 10. (1 pkt)

Do każdej podanej w tabeli fotografii oraz informacji o polskim premierze dopisz jego imię i nazwisko.

	Prof. dr hab.; kierował rządem przez całą kadencję parlamentu; jego rząd wprowadził cztery reformy: administracyjną, oświaty, służby zdrowia i ubezpieczeń społecznych.		Prof. dr hab.; dwukrotnie był premierem; raz stał na czele rządu mniejszościowego; pełnił także funkcje: ministra finansów, wicepremiera i Prezesa Narodowego Banku Polskiego.
A		B.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – fotografie i notki informacyjne (standard II.P.4/II.P.2)

Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (standard I.P.7/I.R.7))

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,62	0,63	0,56

Poprawna odpowiedź:

- A. Jerzy Buzek
B. Marek Belka

Komentarz:

Zadanie dla zdających okazało się umiarkowanie trudne. Ponad połowa zdających poprawnie wykonała to zadanie, nie mając problemów z prawidłowym wpisaniem imienia i nazwiska premiera Polski przedstawionego na zdjęciu A. Najczęściej popełnianymi błędami było wpisywanie samego nazwiska premiera, z pominięciem jego imienia, lub wpisywanie w miejsce Marka Belki *Leszka Millera*; *Juliusza Belki*.

Zadanie 11. (1 pkt)

Zaznacz w tabeli literą P imię i nazwisko osoby, która pełniła urząd Rzecznika Praw Obywatelskich jako pierwsza, a literą O – imię i nazwisko osoby, która pełniła ten urząd jako ostatnia.

	Imię i nazwisko Rzecznika Praw Obywatelskich	Chronologia
A.	Janusz Kochanowski	
B.	Ewa Łętowska	
C.	Adam Zieliński	
D.	Tadeusz Zieliński	
E.	Andrzej Zoll	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Lokalizacja działalności ważnych postaci życia publicznego w czasie (standard II.P.4)
Wiadomości: ochrona praw człowieka, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (standard I.R.9/I.P.7/I.R.7)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,27	0,28	0,00

Poprawna odpowiedź:

A. – O

B. – P

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość działalności ważnych postaci z życia publicznego oraz umiejscowienia ich w czasie i przestrzeni okazało się dla zdających trudne. Tylko 27% maturzystów poradziło sobie z tym zadaniem, zaznaczając poprawnie osobę, która pełniła funkcję Rzecznika Praw Obywatelskich jako pierwsza oraz jako ostatnia. Większość zdających błędnie wskazywała Adama Zielińskiego jako ostatnią osobę pełniącą ten urząd.

Zadanie 12. (1 pkt)

Do każdego podanego w tabeli opisu kompetencji dopisz pełną nazwę właściwego organu Rzeczypospolitej Polskiej.

	Kompetencje organu	Nazwa organu
A.	Sprawdza legalność, gospodarność, rzetelność i celowość działań organów administracji rządowej oraz NBP.	
B.	Strzeże praworządności oraz czuwa nad ściganiem przestępstw.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmentów konstytucji i ustawy (standard II.P.7)

Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej, obywatel wobec prawa (standard I.P.7/I.P.12)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,25	0,26	0,24

Poprawna odpowiedź:

- A. Najwyższa Izba Kontroli
B. Prokuratura

Komentarz:

Zadanie sprawdzające znajomość nazw organów Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie podanych fragmentów konstytucji i ustaw, okazało się dla zdających trudne. Maturzyści popełniali szereg błędów, wpisując np. niepoprawnie nazwę NIK (*Naczelna Izba Kontroli*), jednak przede wszystkim najczęściej błędnych odpowiedzi zanotowano w przypadku określenia Prokuratury. Abiturienti najczęściej wpisywali jako organ: *Policję lub Trybunał Stanu*. Problemy z poprawnym rozwiązaniem tego zadania świadczą o słabej znajomości zadań i kompetencji najważniejszych organów państwa polskiego.

Zadanie 13. (1 pkt)

Do każdego podanego w tabeli opisu dopisz nazwę właściwego rodzaju prawa. Odpowiedzi wybierz spośród: prawo rzeczowe, prawo rodzinne, prawo spadkowe, prawo handlowe.

	Opis rodzaju prawa	Rodzaj prawa
A.	Reguluje kwestie powstawania, łączenia i rozwiązywania spółek, m.in. akcyjnych i komandytowych.	
B.	Reguluje instytucję własności oraz inne formy korzystania z ruchomości i nieruchomości.	
C.	Reguluje stosunki społeczne wynikające z pokrewieństwa, powinowactwa i opieki.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Elementy prawa, obywatel wobec prawa (standard I.R.10/I.P.12)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,86	0,86	0,86

Poprawna odpowiedź:

- A. prawo handlowe
B. prawo rzeczowe
C. prawo rodzinne

Komentarz:

Zadanie dla wszystkich zdających okazało się łatwe.

Zadanie 14. (1 pkt)

Podkreśl nazwę aktu prawnego, z którego pochodzi podany przepis prawny.

Art. 415. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

- A. kodeks karny
B. kodeks cywilny
C. kodeks postępowania karnego
D. kodeks postępowania cywilnego

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmentów ustawy (standard II.P.7)

Wiadomości: elementy prawa, obywatel wobec prawa (standard I.R.10/I.P.12)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,28	0,28	0,30
Poprawna odpowiedź: B		
Komentarz: Zadanie sprawdzające rozumienie i znajomość aktów prawnych okazało się dla zdających trudne, 28% abiturientów rozwiązało zadanie bezbłędnie. Najczęściej błędną odpowiedzią była zaznaczana odpowiedź D. Popelniane błędy świadczą o trudnościach z odróżnieniem kodeksu cywilnego od kodeksu postępowania cywilnego.		

Zadanie 15. (1 pkt)

Podaj nazwę ładu międzynarodowego, którego cechy przedstawiono w tekście.

Zródło: E. Bendyk, *Klasa z kasą*, „Polityka”, nr 26/2010.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny (standard II.P.2)

Wiadomości: wyzwania współczesności, stosunki międzynarodowe, problemy współczesnego świata (standard I.R.13/I.P.15/I.P.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,02	0,02	0,00

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

ład wielobiegunowy

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu znajomości pojęć określających ład światowy okazało się dla zdających bardzo trudne. Jest to najtrudniejsze zadanie w teście, tylko 2% zdających wykonało to zadanie bezbłędnie. Obok dość przypadkowych odpowiedzi, takich jak np. *ład globalny*, najczęściej zdający niepoprawnie wpisywali określenie *równowaga sił*. Możemy wnioskować, że przyczyną tak dużych trudności z poprawnym wykonaniem zadania jest brak dostatecznej wiedzy na temat stosunków międzynarodowych.

Zadanie 16. (2 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę dotyczącą państw, które powstały po upadku ZSRR. Do każdego podanego opisu dopisz nazwę właściwego państwa oraz numer, którym oznaczono je na mapie.

Konturowa mapa Europy

	Opis państwa	Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwo graniczące z Łotwą. Polacy, zamieszkujący głównie okręg stołeczny, stanowią w nim jedną z dwóch najliczniejszych mniejszości narodowych.		
B.	Państwo graniczące z Ukrainą. Władza centralna nie kontroluje całego terytorium państwa. Największy liczebnie naród stanowią w nim przedstawiciele romańskiej grupy językowej.		
C.	Państwo należące do Unii Europejskiej i NATO.		

	Środkiem płatniczym jest w nim euro. Naród dominujący liczebnie stanowią przedstawiciele ugrofińskiej grupy językowej.		
--	--	--	--

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Europy i notki informacyjne (standard II.P.2)

Wiadomości: szanse i bariery rozwoju Europy, problemy współczesnego świata (standard I.R.11/I.P.16)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,38	0,38	0,29

Poprawna odpowiedź:

- A. Litwa, nr 5
- B. Mołdawia, nr 2
- C. Estonia, nr 7

Komentarz:

Po raz kolejny na egzaminie maturalnym sprawdzano umiejętności związane z analizą mapy politycznej Europy. Zadanie dla maturzystów okazało się trudne. Najwięcej niepoprawnych odpowiedzi maturzyści udzielali w podpunkcie B., błędnie rozpoznając to państwo jako *Rumunię*. Trudność z poprawnym wykonaniem zadania świadczy o słabej znajomości mapy oraz najnowszych wydarzeń z historii Europy.

Zadanie 17. (1 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując miejsca podpisania umów międzynarodowych stanowiących podstawę integracji europejskiej.

	Nazwa umowy	Rok podpisania	Miejsce podpisania
A.	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali	1951	
B.	Traktat o Unii Europejskiej	1992	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Działanie Unii Europejskiej, dziedziny prawa (standard I.P.14/I.P.9)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,34	0,35	0,14

Poprawna odpowiedź:

- A. Paryż
- B. Maastricht

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiadomości z zakresu stanowienia prawa unijnego okazało się dla zdających trudne. Najczęściej popełnianym błędem było wpisywanie Rzymu zamiast Paryża. Świadczy to o słabej znajomości traktatów ustanawiających podstawę integracji UE oraz o trudnościach w odróżnianiu traktatu EWWiS od traktatów rzymskich, ustanawiających powstanie EWG.

Zadanie 18. (1 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące prawa wtórnego Unii Europejskiej są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda/ Fałsz
A.	Rozporządzenia to najważniejsze akty prawne, mają moc wiążącą, stosuje się je we wszystkich państwach członkowskich, obowiązują tak samo, jak prawo krajowe.	
B.	Dyrektywy to wiążące akty prawne, które – adresowane do obywateli państw członkowskich – pozostawiają adresatom swobodę wyboru środków służących osiągnięciu wyznaczonego celu.	
C.	Decyzje to akty zindywidualizowane, dotyczące konkretnych przypadków i niemające charakteru prawotwórczego.	

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Rozwój zjednoczonej Europy, działanie Unii Europejskiej (standard I.R.11/I.P.14)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,29	0,30	0,21

Poprawna odpowiedź:

- A. prawda
B. fałsz
C. prawda

Komentarz:

Zadanie sprawdzające wiedzę z zakresu prawa unijnego okazało się dla zdających trudne. Zdecydowana większość zdających niepoprawnie rozwiązała to zadanie. Błędy popełniane przez abiturientów mogą świadczyć o kłopotach z odróżnieniem dyrektywy od decyzji lub rozporządzenia.

Zadanie 19. (1 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Źródło: M. Karwat, *Kryteria demokracji postaw społecznych, stosunków politycznych i państwa*
[w:] K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Spółczesność i polityka. Podstawy nauk politycznych*, Warszawa 2007.

- A. Wskaż warunki, które – zdaniem autora tekstu – muszą być spełnione, aby *demokracja była pełna i autentyczna*.

- B. Podaj sformułowany przez autora tekstu argument przeciwko odgórnemu wprowadzaniu demokracji.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (standard II.P.2)

Wiadomości: zagrożenia dla demokracji, historyczne i współczesne formy państw (standard I.R.6/I.R.4)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,73	0,73	0,70

Przykład poprawnej odpowiedzi:

A.

- demokratyzm wzorów kulturowych
- gdy ma oparcie w cechach mentalności
- gdy ma oparcie w obyczajowości rozpowszechnionej i dominującej w danym społeczeństwie

B.

- Importowana lub narzucana demokracja staje się pozorna, fasadowa, selektywna i ułomna.

Komentarz:

Zadanie okazało się dla zdających łatwe.

Zadanie 20. (1 pkt)

Na podstawie wykresu i tabeli ocen, czy społeczeństwo polskie postrzega demokrację jako wartość uniwersalną i nadrzędną. Odpowiedź uzasadnij.

Wykres. Który z wymienionych poglądów na temat demokracji jest bliższy Pana/Pani opinii?

Tabela. Postawy społeczeństwa polskiego wobec demokracji.

Na podstawie: *Postawy wobec demokracji, jej rozumienie oraz oceny*, Komunikat z badań CBOS BS/60/2010.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: wartości społeczne, kultura polityczna (standard I.R.2/I.P.6)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej i wykresu słupkowego (standard II.P.2/II.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,57	0,58	0,41

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Raczej nie. Blisko połowa ankietowanych uznała, że demokracja nie powinna być rozwijana w państwach świata, gdyż nie nadaje się ona do ich tradycji i kultury. I również blisko połowa ankietowanych uznała, że rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne.

Komentarz:

Zadanie okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Większość zdających nie miała problemów z poprawną interpretacją i uzasadnieniem informacji zawartych w tabeli i na wykresie. Błędy, jakie popełniali abiturienti, wynikały z nieuważnego analizowania danych lub z pobieżnego czytania polecenia do zadania. Zdający często pomijali w wypowiedziach ocenę lub uzasadniali swoją odpowiedź, nie posługując się danymi źródłowymi lecz wiedzą własną.

Zadanie 21. (1 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych wskaż różnice w etapach demokratyzacji państw arabskich i Turcji.

Źródło: S. Sulowski, *Bliski Wschód między demokratyzacją a rewolucją*, www.oapuw.pl

Źródło: A. Szymański, *Od autorytaryzmu do demokracji – ewolucja reżimu politycznego Republiki Turcji*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo edukacyjne”, nr 2/2009.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – tekstów popularnonaukowych (standard II.P.2/II.R.1)

Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, wartości demokracji, ruchy społeczne (standard I.R.4/I.R.6/I.P.5/I.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,23	0,24	0,17

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- W państwach arabskich demokratyzacja nastąpiła w wyniku rewolucji, a w Turcji – ewolucyjnie w wyniku reform.
- W państwach arabskich demokratyzacja jest na pierwszym etapie, a w Turcji zakończył się drugi etap.

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętność analizy i interpretacji tekstów źródłowych z zakresu współczesnych wydarzeń politycznych w państwach arabskich i Turcji okazało się dla zdających trudne. To zadanie jest jednym z najtrudniejszych w II części arkusza. Najczęściej popełnianymi błędami było wpisywanie tylko jednej różnicy w etapach demokratyzacji państw arabskich i Turcji zamiast dwóch, zgodnie z poleceniem. Odpowiedzi błędne często zawierały przyczyny lub skutki demokratyzacji państw arabskich zamiast różnic. Błędy popełniane przez abiturientów wynikały zapewne z nieuważnego czytania tekstów źródłowych lub niedokładnego czytania polecenia.

Zadanie 22. (2 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Źródło: T. Bodio (red.), *Przywódstwo, elity i transformacje w krajach WNP.*

Problemy metodologii badań, Warszawa 2010.

Źródło: V. Avloutsos, *Aksamitne rewolucje*, Warszawa 2007.

A. Wskaż argumenty krytyczne wobec rewolucji aksamitnych na obszarze WNP.

.....

.....

B. Wymień państwa postradzieckie, w których w XXI wieku doszło do rewolucji aksamitnych.

-
-

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

• Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – tekstów popularnonaukowych (standard II.P.2/II.R.1)

Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, wyzwania współczesności (standard I.R.4/I.R.6/I.R.13)

• wiadomości i rozumienie: Historyczne i współczesne formy państw, problemy współczesnego świata, ruchy społeczne (standard I.R.4/I.P.16/I.R.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,34	0,34	0,26

Przykład poprawnej odpowiedzi:**A.**

- rewolucje aksamitne skutkowały wzmocnieniem autorytaryzmu;
- rewolucje aksamitne nie doprowadziły do wymiany przywódców i elit władzy;

Poprawna odpowiedź:**B.** dwie spośród:

- Gruzja
- Ukraina
- Kirgistan

Komentarz:

Kolejne zadanie sprawdzające wiedzę i umiejętności na postawie analizowania i interpretowania tekstów źródłowych okazało się dla zdających trudne. Najwięcej problemów sprawiło zdającym wykonanie poprawnie części B. zadania. Z analizy błędny odpowiedzi wynika, że zdający mieli duże problemy z poprawnym wypisywaniem argumentów z tekstu źródłowego. Nie znając właściwej odpowiedzi, wpisywali równoważniki zdania lub opisywali sytuację w danym państwie. Często maturzyści wpisywali państwa Europy Środkowo-Wschodniej, w których w XX wieku doszło do rewolucji aksamitnych, zamiast państw, w których doszło do przemian w XXI wieku. Błędy popełniane przez zdających mogą wynikać z niedokładnego czytania polecenia lub z nieznamomości współczesnych wydarzeń politycznych na świecie.

Zadanie 23. (1 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych wskaż podobieństwo i różnicę w czynnikach, na których oparta jest tożsamość Białorusinów w Polsce i Polaków na Białorusi.

Źródło: A. Sadowski, *Pogranicze polsko-białoruskie. Tożsamość mieszkańców*, Białystok 1995.

Źródło: C. Żołędowski, *Białorusini i Litwini w Polsce, Polacy na Białorusi i Litwie. Uwarunkowania współczesnych stosunków między większością i mniejszościami narodowymi*, Warszawa 2003.

podobieństwo –

różnica –

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – tekstów popularnonaukowych (standard II.P.2/II.R.1)

Wiadomości: struktura i przemiany społeczeństwa polskiego, zagadnienia narodowościowe (standard I.R.3/I.P.2/I.P.3)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,70	0,71	0,62

Przykład poprawnej odpowiedzi:

- podobieństwo – ważność identyfikacji religijnej;
- różnica – język; język białoruski jako ważny dla identyfikacji Białorusinów w Polsce i język polski jako niemający istotnego znaczenia w identyfikacji Polaków na Białorusi.

Komentarz:

Zadanie okazało się dla zdających łatwe.

Zadanie 24. (1 pkt)

Na podstawie tabeli sformułuj wniosek dotyczący zależności między rodzajem praw mniejszości a stopniem ich akceptacji społecznej.

Tabela. Postawy społeczeństwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych

Na podstawie: *Tożsamość narodowa Polaków oraz postrzeganie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*, Komunikat z badań CBOS BS/84/2005.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej (standard II.P.2)

Wiadomości: generacje praw człowieka, zagadnienia narodowościowe, kultura polityczna (standard I.R.9/I.P.3/I.P.6)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,54	0,55	0,40

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Akceptacja jest znacząca, gdy chodzi o prawa kulturalne, zaś maleje, gdy zakres praw mniejszości dotyczy sfery politycznej.

Komentarz:

Zadanie sprawdzające umiejętność formułowania wniosków na podstawie materiałów źródłowych okazała się dla zdających umiarkowanie trudna. Ponad połowa zdających dobrze poradziła sobie z odpowiedzią na to zadanie. Błędne odpowiedzi zawierały najczęściej opis danych statystycznych, bez podania zależności, lub odpowiedzi nie zawierały nazw rodzajów praw. Błędy, które popełniali zdający, wynikały najczęściej z nieumiejętności uogólnienia podanych w źródle informacji lub z nieuwważnego czytania polecenia.

Zadanie 25. (2 pkt)

Na podstawie tekstów źródłowych wykonaj polecenia.

Źródło: T. Biernat, *Być Polakiem na Łotwie. Świat życia codziennego*, Toruń 2003.

Źródło: A. Kłosowska, *Kultury narodowe u korzeni*, Warszawa 2005.

A. Wymień dwa typy przyczyn asymilacji łotewskich Polaków i do każdego z nich podaj przykład.

-
-

B. Wskaż niezgodność pomiędzy wiedzą naukową zaprezentowaną w drugim z tekstów a przekonaniami łotewskich Polaków na temat zmiany narodowości.

.....

Sprawdzane wiadomości/umiejętności

Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, wyzwania współczesności (standard I.P.3/I.R.13)

Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych, analiza różnych stanowisk – teksty popularnonaukowe (standard II.P.2/II.R.1/ II.R.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,48	0,49	0,36
Przykład poprawnej odpowiedzi: A. obiektywne, np. brak organizacji polskich subiektywne, np. chęć poprawy bytu B. Identyfikacja narodowa może – według naukowców – się zmieniać, tymczasem łotewscy Polacy uważają, że narodowości nie można zmienić.		
Komentarz: Zadanie okazało się trudne. Trudniejsza okazała się część A. niż część B. W pierwszej części zadania należało, na podstawie tekstu źródłowego, wymienić typy przyczyn asymilacji łotewskich Polaków i do każdego z nich podać przykład. W tej części zadania najczęściej pomijano podanie typu, koncentrowano się na podaniu przykładu (<i>poprawa bytu; zwiększenie szans życiowych</i>). Zdarzały się odpowiedzi, w których podawano prawidłowy typ, jednak przykład był niepoprawny. W części B. zadania abiturienti nie potrafili wskazać prawidłowo niezgodności pomiędzy wiedzą naukową zaprezentowaną w jednym tekście, z przekonaniami łotewskich Polaków na temat zmiany narodowości w tekście drugim. Wiele odpowiedzi koncentrowało się na opisie, czym jest narodowość dla łotewskich Polaków, a czym jest w świetle wiedzy naukowej. Błędy popełniane w zadaniu wskazują na brak umiejętności analizy tekstu, umiejętności selektywnego doboru materiału odpowiedniego do udzielenia prawidłowej odpowiedzi na podane polecenie.		

Zadanie 26. (1 pkt)

Na podstawie wykresu oraz tekstu źródłowego oceń, czy deklaracje większości społeczeństwa polskiego na temat identyfikacji z dwoma narodami są zgodne z przedstawionymi w tekście wynikami badań i poglądami. Odpowiedź uzasadnij.

Wykres. Czy jest możliwe, że ktoś czuje się związany jednocześnie z dwoma narodami?

Źródło: *Tożsamość narodowa Polaków oraz postrzeganie mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce*,
Komunikat z badań CBOS BS/84/2005.

Źródło: A. Kłoskowska, *Kultury narodowe u korzeni*, Warszawa 2005.

Sprawdzane wiadomości/umiejętności Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, przemiany społeczeństwa polskiego, kultura polityczna (standard I.P.3/I.R.3/I.P.6) Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu kołowego (standard II.P.2)		
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających	Wskaźnik łatwości zadania	
	LO	T
0,77	0,78	0,57
Przykład poprawnej odpowiedzi: Poglądy większości społeczeństwa są zgodne z badaniami i poglądami zaprezentowanymi w tekście, gdyż ponad 2/3 (większość) ankietowanych dopuszcza identyfikację z dwoma narodami.		
Komentarz: Zadanie okazało się dla zdających łatwe.		

Zadanie 27. (20 pkt)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie. Wykorzystaj materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Temat nr 1

Scharakteryzuj sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce oraz procesy społeczno-kulturowe, którym podlegają.

Temat nr 2

Rozważ, czy demokracja jest wartością uniwersalną, i scharakteryzuj – odwołując się do przykładów z ostatniego ćwierćwiecza – udane i nieudane próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego.

Wybieram temat nr

Sprawdzane umiejętności**Temat 1.**

Wiadomości: przemiany społeczeństwa polskiego, zagadnienia narodowościowe, prawa człowieka, obywatel wobec prawa (I.R.3/I.R.9/I.P.3/I.P.12)

Korzystanie z informacji: wskazywanie przyczyn i skutków procesów społecznych, rozpoznawanie problemów społecznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.R.1/II.P.2/II.P.5/II.P.6)

Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: charakterystykę życia zbiorowego we współczesnej Polsce i ocenę procesów społecznych (III.R.1/III.P.1/III.P.5)

Temat 2.**Sprawdzane umiejętności**

Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, procesy społeczne, problemy współczesnego świata (I.R.4/I.R.6/I.R.1/I.P.16)

Korzystanie z informacji: analiza różnych stanowisk w debacie publicznej, wskazywanie przyczyn i skutków wydarzeń i procesów politycznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.R.1/II.R.2/II.P.2/II.P.5)

Formułowanie wypowiedzi pisemnej, zawierającej: charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnym świecie i ocenę procesów politycznych, działań władz oraz wydarzeń z punktu widzenia kultury i moralności (III.R.1/III.R.3/III.P.1/III.P.4/III.P.5)

Lp.	Oceniane kryteria	Liczba pkt	Łatwość czynności		
			Ogółem	LO	T
1.	Rozwinięcie tematu	18	0,34	0,34	0,21
2.	Kompozycja pracy	1	0,96	0,97	0,86
3.	Poprawność językowa	1	0,96	0,96	0,83
4.	Ogólnie:	20	0,40	0,40	0,27

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:**Temat 1.****Charakterystyka sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce**

- Podanie nazw aktów prawnych normujących sytuację mniejszości narodowych i etnicznych, wskazania rozróżnienia między nimi i podanie ich przykładów

1. podanie nazw aktów normatywnych określających sytuację mniejszości narodowych i etnicznych
2. wskazanie różnicy między mniejszością narodową a etniczną i podanie przykładów mniejszości narodowych i etnicznych

- **Właściwa charakterystyka sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce w następujących dziedzinach**

1. politycznej, np. zakaz dyskryminacji i ochrona przed przymusową asymilacją, zwolnienie komitetów wyborczych mniejszości z progu wyborczego
2. dotyczącej oświaty dla członków mniejszości, np. lekcje w języku mniejszości, matura z języka i w języku mniejszości
3. dotyczącej języka mniejszości w przestrzeni publicznej, np. możliwości komunikowania się z władzami gminnymi i zapisów nazw w języku mniejszości w miejscowościach, w których stanowią znaczny odsetek ludności
4. dotyczącej działalności kulturalnej mniejszości, np. dofinansowanie przez państwo działalności społeczno-kulturowej mniejszości
5. prawa mniejszości wynikające z generalnych praw człowieka i obywatela

Charakterystyka procesów społeczno-kulturowych, którym podlegają mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

Przykładowe procesy:

- asymilacja, m.in. konwersje, rozmywanie się tożsamości, wynarodowienie
- akulturacja, m.in. dwukulturowość, integracja kulturowa z kulturą większości
- wzrost świadomości narodowej, działania na rzecz pielęgnowania swej identyfikacji narodowej i etnicznej

Temat 2:

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Rozważenie, czy demokracja jest wartością uniwersalną

podanie argumentów

podanie kontrargumentów

Charakterystyka udanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza

Przykładowe procesy:

- demokratyzacja w Europie Środkowo-Wschodniej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, np. w Polsce, w Czechosłowacji, na Węgrzech
- demokratyzacja w nadbałtyckich państwach postradzieckich
- odgórna demokratyzacja Turcji od końca lat 90. XX wieku w celu spełnienia kryteriów kopenhaskich
- demokratyzacja w wybranych krajach bałkańskich, np. w Słowenii, Chorwacji po prezydenturze F. Tudjmana, Bułgarii i Rumunii

Charakterystyka nieudanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza

Przykładowe procesy:

- nieudana demokratyzacja na obszarze WNP, np. próby demokratyzacji w Białorusi i Rosji w pierwszym okresie niepodległości i odwrót od demokracji w okresie prezydentur A. Łukaszenki i W. Putina)
- nieudana demokratyzacja w wyniku kolorowych rewolucji, np. zmierzanie w kierunku autorytaryzmu reżimu M. Saakaszwilego po rewolucji róż w Gruzji, degeneracja reżimu K. Bakijewa po rewolucji tulipanowej w Kirgistanie
- nieudana (bądź niedokończona) demokratyzacja w krajach arabskich, w których zachodziły procesy tzw. arabskiej wiosny

Wykorzystanie materiałów źródłowych

Poprawny język wypowiedzi

Komentarz:

Z analizy zadania rozszerzonej odpowiedzi (zgodnie z kryteriami oceny tego zadania), zarówno dotyczącego tematu pierwszego jak i drugiego, wynika, że najwięcej trudności sprawiło maturzystom kryterium *treść pracy*.

W temacie pierwszym należało scharakteryzować sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce oraz procesy społeczno-kulturowe, którym podlegają. Najczęściej powtarzanym błędem było zamienne stosowanie pojęcia cudzoziemcy/obcokrajowcy w odniesieniu do mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Polskę, co skutkowało błędami w interpretacji praw odnośnie mniejszości w Polsce. Temat wypracowania wymagał przedstawienia sytuacji prawnej mniejszości w Polsce, większość prac abiturientów jednak ograniczała się do opisywania ogólnie sytuacji mniejszości, bez wskazania na ich sytuację prawną. Nie wskazywano żadnych dokumentów prawnych, na podstawie których mniejszości mogą korzystać ze swoich praw. Pomijano wyjaśnienie różnic pomiędzy mniejszością narodową i etniczną, co skutkowało błędami w dalszej części pracy, np. bardzo często, przy podawaniu przykładów mniejszości etnicznych, popełniano błąd polegający na kwalifikowaniu mniejszości regionalnych jako mniejszości etnicznych (*Kaszubi, Ślązacy*). Przyczyną popełniania tak wielu błędów rzeczowych jest bardzo słaba znajomość podstawowych zapisów *Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych...*. Opisuując prawa mniejszości narodowych w kwestii politycznej, najczęściej popełniano błąd merytoryczny, pisząc *mniejszości narodowe mają zagwarantowane miejsca w Sejmie* lub *mniejszość niemiecka jako jedyna ma zagwarantowane miejsce w parlamencie*, co wskazuje na brak elementarnej wiedzy na temat zasad ordynacji wyborczej w Rzeczypospolitej.

W temacie drugim należało rozważyć, czy demokracja jest wartością uniwersalną, i scharakteryzować - odwołując się do przykładów z ostatniego ćwierćwiecza – udane i nieudane próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego. W pracach abiturientów podstawowym problemem okazało się rozważanie, czy demokracja jest wartością uniwersalną. W pracach brak było odpowiedniej argumentacji do podanej przez piszącego tezy oraz kontrargumentów do tezy. Często popełnianym błędem było opisywanie wydarzeń lub opisywanie ustroju państwowego (np. *na Białorusi rządzi Łukaszenka w sposób autorytarny*) w podawanych przykładach państw zamiast charakteryzowania udanych i nieudanych prób wprowadzania reżimu demokratycznego. W przypadku podawania przykładu Polski koncentrowano się na podawaniu kilku faktów (okrągły stół, uchwalenie konstytucji), bez odpowiedniej charakterystyki wprowadzania ustroju demokratycznego w państwie. Abiturienti mieli także problemy z poprawnym wykorzystaniem materiałów źródłowych, zapominając o prawidłowym przypisie do tekstu źródłowego i przytoczeniu informacji we właściwym kontekście. Często zdający ograniczali się do parafrazowania tekstu lub przepisywali fragmenty źródeł. Prace pod względem kompozycyjnym i językowym nie sprawiły zdającym trudności.

Wnioski wynikające z analizy jakościowej zadań

Poziom podstawowy

Z analizy odpowiedzi zdających wynika, że maturzyści najslabiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- wiadomości z zakresu kompetencji dotyczących instytucji Unii Europejskiej,
- znajomości podstawowych dokumentów prawnych Unii Europejskiej,
- umiejętności odczytywania informacji z tekstu źródłowego oraz rozpoznawania problemów społecznych i politycznych w świecie.

Poziom rozszerzony

Analiza odpowiedzi zdających skłania do wniosku, że maturzyści najslabiej opanowali wiadomości i umiejętności z zakresu:

- ideologii i doktryn politycznych – umiejętności określania ideologii na podstawie tekstu źródłowego,
- określania zjawisk o charakterze międzynarodowym, w szczególności stosowania pojęć z zakresu ładu międzynarodowego,
- najnowszych wydarzeń międzynarodowych.